

u.remissvar@regeringskansliet.se
lena.hagglof@regeringskansliet.se
anna.ax@regeringskansliet.se

Remissvar, Starkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur, SOU 2021:65

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar med att möjliggöra nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design- och varumärke.

PRV vill öka kunskapen om, och förståelsen för, värdet av immateriella tillgångar. Vi vill få företagare, kreatörer och innovatörer att hantera dem på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt på ett hållbart sätt.

Utredningen når bara halvvägs på vägen från idé till värdeskapande – innovationssteget saknas

Regeringens proposition 2020/21:60 (forskningspropositionen) framhåller på sid 2 att ”För att internationellt konkurrenskraftig forskning ska kunna bedrivas behöver svensk forskningsinfrastruktur förstärkas. Det kräver både mer medel och en ändamålsenlig organisation och styrning”.

Forskningspropositionen innehåller också på sid 144–145 målen för utredningen om forskningsinfrastruktur, vilka avspeglas i utredningens direktiv. Direktivet uppdrar åt utredaren att föreslå hur svensk forskningsinfrastruktur ska finansieras, organiseras och styras, och sinsemellan prioriteras, för att ge effektivt stöd för att möta samhällsutmaningarna samt för att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer.

Innovation nämns alltså redan i direktivets målbeskrivning, men dessvärre berörs sedan knappt innovationssteget. Direktivet efterfrågar visserligen en hög nyttjandegrad av forskningsinfrastrukturerna, man önskar samarbeten för forskning och innovation, man vill attrahera utländska forskare och investerare och man vill underlätta kopplingen mellan grundforskning och tillämpad, men det står inget om hur det ska åstadkommas och därmed saknas även en grund för uppföljning.

Direktivet fokuserar på input – finansiering, organisering och styrning av forskningsinfrastrukturerna – och efterfrågar inte förslag på hur vi förbättrar output – det faktiska värdeskapandet vid forskningsinfrastrukturerna. Därmed saknar utredningen från början förutsättningar för att nå mer än halvvägs på vägen mot målet att forskningsinfrastrukturer ska bidra till att skapa värde av kunskap och idéer, för ökad svensk konkurrenskraft.

Utredaren berör inte hur forskningsresultat som skapas med stöd av forskningsinfrastrukturer bättre ska nyttiggöras för att möta samhällsutmaningarna och stärka svensk innovationskraft. Utredningen föreslår visserligen att den politiska styrningen utvecklas men är vag vad gäller uppföljning. Utan en klar tanke på nyttiggörandedimensionen blir också uppföljning tämligen svår att planera och praktiskt genomföra.

För att leda till samhällsnytta och konkurrenskraft måste immateriella tillgångar, som forskningsresultat, paketeras till produkter, tjänster, eller metoder som får genomslag på marknad eller i offentlig eller idéburen sektor.

Innovationssteget – nyttiggörandet – kräver att det är tydligt vem som äger resultaten eller har tillåtelse från ägaren att nyttja resultaten. Immaterialrätten - patent, designskydd, upphovsrätt och varumärke - är verktygslådan som tydliggör ägandeskap och möjliggör för ägaren att strategiskt hindra eller tillåta andra att använda forskningsresultaten.

Immaterialrättens ena huvudprincip är att ägande av en immateriell tillgång tillfaller den som skapar tillgången. Ägande och nyttjanderätt kan sedan regleras av olika former av avtal. För att svenska forskarmiljöer, inklusive forskningsinfrastrukturer, ska leverera samhällsnytta krävs därför en tydlig och förankrad policy för ägande och nyttjande av de immateriella tillgångar som skapas i miljön. En policy behöver bland annat hantera att resultat ofta skapas i samverkan mellan flera parter och individer och att Sverige har ett så kallat lärarundantag, som förenklat innebär att lärare och forskare anställda vid svenska lärosäten äger de forskningsresultat de skapar.

Näringslivet efterfrågar tydlig policy för immateriella tillgångar eftersom deras mål med forsknings-samverkan med akademien ofta är kommersialisering av forskningsresultat. Även forskare och anställda på forskningsinfrastrukturer efterfrågar en tydlighet om vad som gäller när de är med och skapar potentiellt värdefulla forskningsresultat. Inte minst vill forskare försäkra sig om rätten att publicera forskningsresultat samt rätten att få fortsätta forska.

Immaterialrättens andra huvudprincip är att inspirera till vidare forskning och innovation genom att information om immaterialrättigheter görs allmänt tillgängliga. Det tar sig uttryck bland annat i mer än 130 miljoner detaljerat beskrivna tekniska lösningar, i form av publicerade patentansökningar och beviljade patent. Utredaren belyser i betänkandets sammanfattning att ”Komplexiteten i dessa forskningsinfrastrukturer medför att det ställs höga och inte sällan andra krav, på den kompetens som krävs vid analyser och styrning”. Patentinformation bör användas som kunskapskälla för denna analys och styrning i mycket högre grad än vad som sker i dag.

Forskningspropositionen framhåller på sid 26 att ”För att Sverige även fortsättningsvis ska vara en framstående forsknings-och innovationsnation krävs att kunskapen om immateriella tillgångars betydelse för ett ökat värdeskapande och nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap fortsätter att öka.”

Det är olyckligt att det tydliga fokuset på output – värdeskapande och nyttiggörande – som uttrycks i ovan stycke i forskningspropositionen inte återfinns i direktivet för utredningen om forskningsinfrastruktur.

PRV hade velat se förslag om policy för och kunskapshöjning om immateriella tillgångar i utredningens betänkande, men förstår att det tyvärr saknas instruktion för att ta fram sådana förslag i utredningsdirektivet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Strömbäck efter föredragning av Christin Wendel, strategisk koordinator. Vid ärendets slutliga beredning har även deltagit Magnus Ahlgren, chefsjurist, Sara Backman, patentavdelningschef, och Margareta Ternell, marknadsavdelningschef.

Peter Strömbäck

Christin Wendel